

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Київський національний університет будівництва і архітектури

**НАВЧАЛЬНА  
ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА**

Методичні рекомендації  
до виконання індивідуальної роботи  
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»  
галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»

Київ 2024

УДК: 711, 72.01/.02

Н12

Укладачі: О. О. Гомон, канд. арх., доцент;  
В. А. Смілка, д-р техн. наук, професор;  
М. М. Булкін, асистент;  
І. П. Кедровська, асистент

Рецензент Г. Л. Ковальська, д-р арх., професор

Відповідальний за випуск Г. Л. Ковальська, д-р арх., професор

*Затверджено на засіданні кафедри теорії архітектури,  
протокол № 7 від 08 лютого 2024 року.*

В авторській редакції.

**Навчальна** ознайомча практика : методичні рекомендації до  
Н12 виконання індивідуальної роботи / уклад.: О. О. Гомон та ін. – Київ :  
КНУБА, 2024. – 20 с.

Містять рекомендації та пояснення до виконання індивідуальної роботи за програмою навчальної ознайомчої практики, особливості її проведення в місті Києві, основні вимоги щодо оформлення альбому робіт з навчально-ознайомчої практики.

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» галузі знань 19 «Архітектура та будівництво».

## ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Розділ 1. Мета, завдання, короткий зміст робочих матеріалів.....	5
1.1. Введення в процес проходження навчальної ознайомчої практики.....	5
1.2. Комплексне натурне обстеження обраної середовищної ситуації.....	5
1.3. Підведення підсумків навчальної ознайомчої практики.....	7
Розділ 2. Вказівки щодо методики виконання завдань практики в м. Києві.....	8
2.1. Рекомендована структура і розподіл годин проведення практики.....	9
2.2. Вимоги до оформлення індивідуальної роботи.....	9
2.3. Послідовність виконання індивідуальної роботи.....	10
Список рекомендованої літератури.....	10
<i>Додаток 1.</i> Список архітектурних об'єктів .....	11
<i>Додаток 2.</i> Зразок оформлення титульної сторінки індивідуальної роботи.....	12
<i>Додаток 3.</i> Приклади виконання замальовок архітектурних об'єктів.....	13

## ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні вказівки виконані відповідно до освітньо-професійної програми, навчальних планів та робочих програм для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 191 «Архітектура та містобудування», положення про організацію практик студентів Київського національного університету будівництва і архітектури [1].

Навчальна ознайомча практика відноситься до навчальних практик спеціальності 191 «Архітектура та містобудування». У зв'язку з цим вона є органічною складовою навчального процесу та розділом системи наскрізної програми проведення практик на архітектурному факультеті.

Ознайомча практика допомагає розвитку у здобувачів навичок аналітичного сприйняття і грамотної фіксації фрагменту архітектурно-просторового середовища, дає інструменти професійного вивчення: структурування, формалізації проєктних аналітичних спостережень, формує вміння орієнтуватися в нових середовищних ситуаціях, працювати з традиційними та інноваційними носіями інформації, аналізувати архітектурні рішення, інформацію щодо об'єктів культурної спадщини.

Навчальна ознайомча практика спрямована на творче освоєння, вивчення архітектурного фрагменту середовища із застосуванням графічних навичок, точної фіксації архітектури безпосередньо з природи в ортогональних кресленнях, що необхідно для формування високого професійного рівня сучасного архітектора. Фотофіксації об'єктів архітектури можуть слугувати матеріалом для використання їх в навчальному процесі вивчення архітектурно-мистецької спадщини. Практика проводиться на базі університету КНУБА.

Методичні рекомендації складаються з двох розділів. Перший розділ висвітлює зміст матеріалів курсу з метою формування уяви про об'єкти, інструменти, матеріали вивчення реальної середовищної ситуації. Другий розділ містить вказівки щодо виконання навчально-ознайомлювальної практики.

## **РОЗДІЛ 1. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОРОТКИЙ ЗМІСТ РОБОЧИХ МАТЕРІАЛІВ**

Навчальна ознайомча практика підсумовує процес навчання на 1-2 курсі, фіксує і розвиває отримані студентами навички і знання в семестрах у реальній ситуації, безпосередньо на натурному знайомстві і дослідженні фрагмента середовищної ситуації.

Метою ознайомчої практики є аналіз дослідження різноманітних предметно-просторових середовищних ситуацій із включенням в них архітектурних об'єктів.

### **1.1. Введення в процес проходження навчальної ознайомчої практики**

Практика починається вступною лекцією – бесідою, під час якої здобувачам надається вихідна інформація, зокрема:

- ознайомлення зі структурою занять, особливостями та умовами їх проведення на відкритому повітрі;
- правила дослідження архітектури будівель та споруд;
- знайомство з архітектурними об'єктами;
- вимоги до виконання завдання;
- демонстрація прикладів індивідуальних робіт студентів минулих років – альбомів, що включають ескізи, малюнки, акварель, фотофіксацію об'єкта.

### **1.2. Комплексне натурне обстеження обраної середовищної ситуації**

Навчальна практика відбувається у м. Києві, в межах територій зі значною історико-культурною спадщиною, характерними ознаками різних епох, пам'ятками архітектури, містобудування та садово-паркового мистецтва.

Під час воєнного стану практика може проводитись в інших містах України, а також в інших країнах, де розташовані пам'ятки історико-культурної спадщини, за місцем перебування здобувачів. У такому випадку архітектурний об'єкт підбирається індивідуально викладачем зі студентом та проводиться on-line екскурсія за допомогою платформи «google maps».

Перед початком практики студентам необхідно ознайомитись з маршрутами професійних оглядових екскурсій (рис. 1), а також підготувати робочі альбоми, матеріали для виконання графічних робіт.

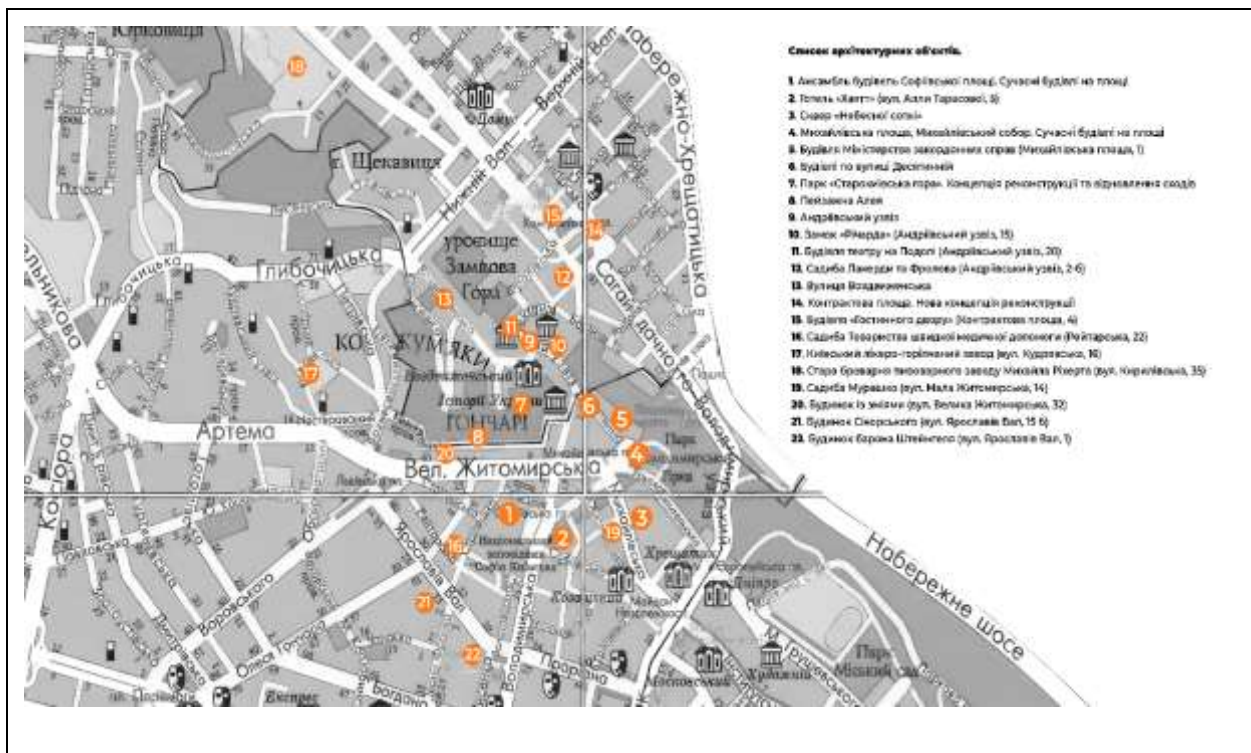


Рис.1. Маршрут екскурсії архітектурними об'єктами

На початку практики студенти проходять інструктаж з техніки безпеки (дотримання правил безпеки в транспорті, на вулиці, під час обстеження об'єктів архітектури, під час вибору місць малювання).

Викладач проводить екскурсію за визначеним маршрутом, під час якої студенти знайомляться з архітектурними об'єктами, історичними даними щодо будівництва, функціонального призначення, художньо-стильовими особливостями, здійснюють фотофіксацію об'єктів архітектури, огляд, ескізні замальовки. Після екскурсії і додаткового аналізу та вивчення представлених будівель студенти остаточно визначаються з архітектурними об'єктами, які вони будуть представляти в альбомах практики.

Подальшу роботу над дослідженням обраних об'єктів студенти проводять самостійно, зокрема:

1. Серія ескізних замальовок архітектурних об'єктів, архітектурних фрагментів. Для виконання ескізів рекомендується цупкий папір типу «ватман» або папір для акварелі (білий або тонований).

2. Детальна фотофіксація обраних архітектурних об'єктів; створення історичної довідки досліджуваного об'єкта на базі інтернет-ресурсів і бібліотечних засобів КНУБА (бібліотеки архітектурного факультету, центральної бібліотеки, науково-технічної бібліотеки).

3. Вивчення матеріалів оздоблення фасаду (фактура, текстура тощо); колірної палітри, застосованої в архітектурному об'єкті; впливи природного і штучного освітлення на сприйняття колористичних характеристик території, коли частина об'єкта, що зображується, освітлена, а інша знаходиться в тіні (два малюнка аквареллю – 1 день, 1 ніч).

4. Перспективне зображення об'єкта має забезпечити реалістичну передачу його форми, пропорцій, конструктивної побудови загальної форми, деталей, відтворення світлотіньових та колористичних характеристик. Важливим також є правильне встановлення лінії горизонту і точки зору. Лінія горизонту має відповідати реальній висоті розташування лінії очей виконавця зображення відносно рівня землі, а для досягнення реалістичності зображення кут зору має бути біля 30°. Результатом роботи є серія рисунків: олівцем (1 малюнок), пастель або вугілля на вибір студента (1 малюнок), кольоровими олівцями або фломастером (1 малюнок).

### **1.3. Підведення підсумків навчальної ознайомчої практики**

1. Колективний захист – обговорення виконаних студентами робіт.
2. Індивідуальне оформлення студентом виконаних робіт в єдиний альбом.
3. Переведення графічних робіт у цифрову форму.
4. Колективна експозиція творчих індивідуальних робіт.
5. Участь студентів у створенні виставкового простору.

## **РОЗДІЛ 2. ВКАЗІВКИ ЩОДО МЕТОДИКИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОЗНАЙОМЧОЇ ПРАКТИКИ**

Під час навчальної ознайомчої практики здобувачі досліджують архітектурно-містобудівне середовище та визначені архітектурні об'єкти, виявляють і проводять фіксацію архітектурно-композиційних образів, функціональних, конструктивних і стилістичних особливостей. Список архітектурних об'єктів для вивчення додається (див. дод. 1).

### **2.1. Рекомендована структура і розподіл годин проведення практики**

Програма виконання навчальної ознайомчої практики передбачає:

1. Ознайомлення з програмою практики та маршрутом з об'єктами архітектури, змістом, метою, завданням, розкладом роботи, обсягом та порядком її виконання, формою звіту, прикладами, вибором індивідуального завдання; вивчення правил техніки безпеки під час проходження практики.

*Всього – 2 год.*

2. Загальна оглядова екскурсія за визначеним маршрутом у місті Києві, вибір архітектурних об'єктів.

*Всього – 5 год.*

3. Виконання замальовок, начерків з натури (обов'язково), фотофіксація об'єктів.

*Всього – 22 год.*

4. Робота в бібліотеці, архіві для збору та аналізу матеріалів з метою детального вивчення архітектурних об'єктів.

*Всього – 6 год.*

5. Оформлення матеріалів в альбом, який складається з графічної та текстової частини.

*Всього – 8 год.*

6. Захист звіту. Підсумковий контроль.

*Всього – 2 год.*

***Разом – 45 год.***

## **2.2. Вимоги до оформлення індивідуальної роботи**

Індивідуальна робота з навчальної ознайомчої практики складається з графічної та текстової частин. Завдання виконується індивідуально.

Всі робочі матеріали оформлюються на аркушах А3 та зшиваються в альбом. Зразок оформлення заголовного аркуша наведений у дод. 2.

**Графічна частина** складається із серії зображень – архітектурних замальовок, виконаних з натури на форматі А3. Техніки виконання: олівець, акварель, кольорові олівці, перо – туш, фломастер на білому або тонованому папері.

**Текстова частина** робочих матеріалів включає опис архітектурно-історичних відомостей обраного архітектурного об'єкту з наведеного у Додатку 1 списку, його художньо-композиційні та стильові особливості, відомості про автора, а також аналіз його сучасного стану та значення в структурі міста. Якщо проводилася реконструкція об'єкта, необхідно описати особливості і результати її проведення. Робота завершується власними висновками. Текстова частина доповнює графічну.

## **2.3. Послідовність виконання індивідуальної роботи**

Зміст альбому (формату А3) та послідовність в оформленні виконується так:

1. Титульна сторінка (1 аркуш);
2. Зміст (1 аркуш);
3. Опис об'єкта (1 аркуш);
4. Фотофіксація об'єкта (1 аркуш);
5. Замальовки (1 малюнок);
6. Серія рисунків (5 малюнків):
  - рисунок олівцем (1 малюнок);
  - акварель (день, ніч) (2 малюнки);
  - пастель або вугілля на вибір студента (1 малюнок);
  - рисунок кольоровими олівцями або фломастером (1 малюнок).
7. Висновки (1 аркуш);
8. Література (1 аркуш).

У терміни, встановлені навчальним планом, індивідуальну роботу здають на перевірку, яку оцінюють з врахуванням таких критеріїв:

1. Структура виконання індивідуальної роботи.
2. Опис архітектурно-історичних відомостей та аналіз обраного об'єкту дослідження.
3. Володіння техніками виконання рисунків.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення про організацію практик студентів Київського національного університету будівництва і архітектури, затверджено вченою радою КНУБА протокол № 553 від 7 жовтня 2022 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.knuba.edu.ua/navchalno-metodichna-diyalnist/navchalno-metodichniy-viddil/normativna-dokumentaciya-universitetu/> (дата звернення: 13.02.2024). – Назва з екрана.
2. Анисимов А. Киев и киевляне. Я вызову любое из столетий... – К.: Курчъ, 2002. – 722с.
3. Асеев Ю.С. Архитектура древнего Киева. – К.: Будівельник, 1982. – 160 с.
4. Архитектор Иосиф Каракис: Судьба и творчество (альбом–каталог к столетию со дня рождения) /Редкол.: С. Бабушкин, Д.Бражник, И. Каракис и др. – К.: Информационно- издательский центр "СИМВОЛ-Т", 2002. – 104 с.
5. Ачкасова В.Н., Тоцька І.Ф. Софійський заповідник у Києві. – К.: Мистецтво, 1986. – 223 с.
6. Висоцький С.О. Золоті ворота в Києві. – К.: Техніка, 2000. – 160 с.
7. Володимирська. Культурологічний путівник. – К.: Амадей, 1999.- 352 с.
8. Горбик О.О. Римо-католицькі костьоли Києва і Київщини. – К.: Техніка, 2004. -128 с.
9. Івашко Ю.В. Будинки Києва у стилі модерн. (Дослідження історії та архітектури) . – К.: Гопак, 2006. – 168 с.
10. Малаков Д. Тут був Євбаз, а потім - площа Перемоги. – К.: Амадей, 2004. – 144 с.
11. Нікітенко Н. М. Собор Святої Софії в Києві. – К.: Техніка, 2000 – 232 с.
12. Пам'ятки Києва. Путівник (за матеріалами «Зводу пам'яток історії та культури м. Києва») – Київ.: Київська міська державна адміністрація, 1998. – 175 с.
13. Пам'ятки архітектури Києва у творчості Юрія Хіміча. – К.: Головкиївархітектура, 2003 – 294 с.
14. Силин О.О. Фортеці Києва VI-XIX століть. – К.: «МП Леся», 2003. – 144 с.
15. Хрещатик. Культурологічний путівник. – Київ, «Амадей», 1997. – 160 с.

### Список архітектурних об'єктів

1. Ансамбль будівель Софіївської площі. Сучасні будівлі на площі
2. Готель «Хаят Редженсі» (вул. Али Тарасової, 5)
3. Сквер «Небесної сотні»
4. Михайлівська площа, Михайлівський собор. Сучасні будівлі на площі
5. Будівля Міністерства закордонних справ (Михайлівська площа, 1)
6. Будівлі по вулиці Десятинній
7. Парк «Старокиївська гора». Концепція реконструкції та відновлення сходів
8. Пейзажна алея
9. Андріївський узвіз
10. Замок «Ричарда» (Андріївський узвіз, 15)
11. Будівля театру на Подолі (Андріївський узвіз, 20)
12. Садиба Лакерди та Фролова (Андріївський узвіз, 2-б)
13. Вулиця Воздвиженська
14. Контрактова площа. Нова концепція реконструкції
15. Будівля «Гостиного двору» (Контрактова площа, 4)
16. Садиба Товариства швидкої медичної допомоги (Рейтарська, 22)
17. Київський лікєро-горілчаний завод (вул. Кудрявська, 16)
18. Стара броварня пивоварного заводу Михайла Ріхєрта (вул. Кирилівська, 35)
19. Садиба Мурашко (вул. Мала Житомирська, 14)
20. Будинок житловий /будинок зі зміями та каштанами/ (вул. Велика Житомирська, 32)
21. Будинок Сікорського (вул. Ярославів Вал, 15 б)
22. Будинок барона Штейнгєля (вул. Ярославів Вал, 1)

Міністерство освіти і науки України  
Київський національний університет будівництва і архітектури  
Кафедра \_\_\_\_\_

Альбом робіт з навчальної ознайомчої практики  
*«Назва архітектурного об'єкта»*

Виконав: ст.2 курсу \_\_\_\_\_ групи \_\_\_\_\_  
Перевірив (ла): \_\_\_\_\_

Київ 202\_ р.

Приклади виконання замальовок архітектурних об'єктів

Рис. 1 Студентська робота. Щериця К. Будинок барона Штейнгеля (вул. Ярославів Вал, 1), м. Київ, Україна

Рис. 2 Студентська робота. Краснолуцька А. Замок «Річарда» (Андріївський узвіз, 15), м. Київ, Україна

Рис. 3 Студентська робота. Мартинова В. Церква Різдва Богородиці, с. Грушівка, Миколаївська обл., Україна

Рис. 4 Студентська робота. Андреєва А. Церкв Святих Апостолів, м. Кайзерслаутерн, Німеччина

Рис. 5 Студентська робота. Щериця К. Будинок барона Штейнгеля (вул. Ярославів Вал, 1), м. Київ, Україна

Рис. 6 Студентська робота. Краснолуцька А. Замок «Річарда» (Андріївський узвіз, 15), м. Київ, Україна

Рис. 7 Гочева В. Будівля театру на Подолі (Андріївський узвіз, 20), м. Київ, Україна

Рис. 8 Студентська робота. Костінська Є. Пейзажна Алея, ), м. Київ, Україна

Рис. 9 Студентська робота. Мартинова В. Церква Різдва Богородиці с. Грушівка, Миколаївська обл., Україна

Рис. 10 Студентська робота. Журавська Л. Будівля «Гостинного двору» (Контрактова площа, 4), м. Київ, Україна

Рис. 11 Студентська робота. Сидоренко К. Будівля Національного музею історії України, м. Київ, Україна

Рис. 12 Студентська робота. Мухіна М. Червона станція, м. Кривий Ріг, Україна

Рис. 13 Студентська робота. Костінська Є. Пейзажна Алея, ), м. Київ, Україна

Рис. 14 Студентська робота. Сидоренко К. Будівля Національного музею історії України, м. Київ, Україна



Рис. 1



Рис. 2



Рис. 3



Рис. 4



Рис. 5



Рис. 6



Рис. 7



Рис. 8



Рис. 9



Рис 10



Рис. 11



Рис 12



Рис. 13



Рис 14



Рис. 15



Рис 16

Навчально-методичне видання

## **НАВЧАЛЬНА ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА**

Методичні рекомендації  
до виконання індивідуальної роботи  
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»  
галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»

Укладачі: **Гомон** Ольга Олександрівна,  
**Смілка** Владислав Анатолійович,  
**Булкін** Максим Михайлович,  
**Кедровська** Ія Петрівна

Комп'ютерне верстання *А. П. Селівестрової*

Підписано до друку 23.12. 2024. Формат 60 × 84 <sup>1/16</sup>.

Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 1,25.

Електронний документ. Вид. № 194/III-24

Видавець і виготовлювач:

Київський національний університет будівництва і архітектури  
проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів  
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002